

*Люльчак Сніжана Василівна,
Глущенко Ольга Миколаївна*

студентки 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРЕЗУМПЦІЯ НЕЗГОДИ ЯК ПРОБЛЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО СУПРОВОДУ ТРАНСПЛАНТАЦІЙ В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Перманентний розвиток наукових технологій, біології, медицини диктує нові стандарти правового регулювання та гарантування прав людини як елементу її конституційно-правового статусу [3, с. 308]. Преамбула рамкової Конвенції про захист прав людини та людської гідності щодо застосування біології і медицини наголошує, «що успіхи в області біології та медицини [1] повинні використовуватись на благо теперішнього та майбутніх поколінь». Вказані «успіхи» є своєрідною «субстанцією» для питання трансплантології та права людини на життя, права людини відносно її органів та тканин та права вільного розпорядження собою як наріжних каменів нового покоління прав людини — біологічних. Для України вказане питання є вкрай важливим у світлі реформування та удосконалення законодавства, що регулює таку галузь медицини як трансплантологія. На даний час головним нормативно-правовим актом в цій сфері залишається Закон України «Про трансплантологію органів та інших анатомічних матеріалів людини» 16.07.1999 [2]. Зайве говорити про те, що закон не регулює ряд важливих питань, які на виклик часу виникають і не вирішуються. В Україні питання трансплантології, а відтак визнання та гарантування прав донорів та реципієнтів в аспекті гарантування біологічних прав знаходиться не в найкращому стані. Перманентні дискусії між лікарями, законодавцями, потенційними реципієнтами та донорами потребують нормативного врегулювання питання та вироблення справедливої та актуальної державної політики, щодо гарантування біологічних прав людини.

Насамперед, претензії щодо неврегульованості стосуються ігнорування питання трупного донорства, яке могло б суттєво розширити банк донорів України, а отже дати можливість отримати біологічні матеріали для пересадки. Цю проблему можна вирішити за рахунок трупного донорства шляхом запровадження відповідної моделі правового регулювання трупного донорства — презумпція згоди, що встановлена практикою іноземних країн (Іспанія, Австрія, Бельгія). Модель полягає в тому, що вилучення біологічного матеріалу є можливим за відсутності офіційного прижиттєвого офіційно зареєстро-

ваного заперечення донора проти пересадки його органів. Прогресивність вказаної моделі полягає в можливості ведення завчасного реєстру потенційних донорів, мобільності за потреби негайної пересадки, оскільки відпадає потреба в отриманні згоди родичів померлого які, у зв'язку з втратою, не можуть оцінити ситуацію тверезо, і майже ніколи не згодні на забір органів (1 випадок з 10 можливих) з померлих родичів, враховуючи що за даними соціологів більш як половина європейців готові стати донорами після своєї смерті. Така двояка ситуація на сьогодні в Україні вирішується шляхом презумпції незгоди, особа не може стати донором після смерті, якщо не має офіційно зареєстрованої заяви про такий намір. Для ментальності Українців вона є найбільш прийнятною, проте за умови повної поінформованості населення щодо цього питання. У зв'язку з відсутністю розвинутого громадянського суспільства, тенденцією до патерналізму держави, така поінформованість населення повинна бути зумовлена чітко визначеною політикою держави, яка в Україні ще до сих пір не сформована. Закиди щодо «нав'язування» даного курсу, що ніби вступає в протиріччя з правом людини на розпорядження власним тілом, повністю нівелюються акцентуванням на тому, що це не обов'язок людини – бути біологічним матеріалом після своєї смерті, а гарантування права людини на реалізацію свого суб'єктивного права. Особа насамперед повинна знати про таке своє право, і в разі незгоди написати та зареєструвати відповідну заяву про свою незгоду.

Такий підхід на нашу думку зрушить трансплантацію в Україні як галузь медицини з мертвої точки, популяризує донорство в Україні, підвищить рівень правосвідомості українців, врятує тисячі життів українців і знизить рівень смертності. Презумпція згоди – це маленький, проте надважливий крок в сфері законодавчого супроводу трансплантології в Україні. З одного боку, це забезпечення реалізації в повній мірі права розпорядження власним тілом, а з іншого це є гарантією захисту права на життя, кожного конкретного громадянина, людини. Біологічні права переплітаються з природними правами людини настільки, що можна говорити про забезпечення реалізації біологічних прав як своєрідне гарантування природних прав людини. При цьому гарантія основних прав людини та громадянина, передусім права на життя (можливість пересадки органів є однією з таких гарантій), є показником цивілізованості держави. Потреба у досконалій законодавчо закріпленій моделі з питань трансплантології пов'язана із особливими відносинами між донором і реципієнтом, адже кожен з них має однакове право на життя.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: Рада Європи,

- Європейський Союз; Конвенція від 04.04.1997 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_334
2. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 16 липня 1999р. № 1007-XIV// Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 377.
 3. Міхальов В. О. Гарантії біологічних прав людини / В. О.Міхальов // Актуальні проблеми держави і права. – 2006. – Вип. 29. – С. 307-310. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2006_29_60.

Ключові слова: права людини, біологічні права, трансплантація, презумпція незгоди.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Грабова Я. О.

**Мамурлан Марія Александровна,
Сова Анастасія Ігорівна**

студентки 2-го курсу факультета міжнародно-правових отношений
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОБЩЕТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КОНСТИТУЦИОННЫХ ОБЯЗАННОСТЕЙ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В статье 23 Конституции Украины установлено, что каждый человек имеет право на свободное развитие своей личности, если при этом не нарушаются права и свободы других людей, и имеет обязательства перед обществом, в котором обеспечивается свободное и всестороннее развитие его личности. Из этого можно сделать вывод, что человек наделяется не только правами и свободами, которые предоставляют ему возможность владения, пользования и распоряжения социальными, политическими и другими благами, но и обязанностями, соблюдение которых является необходимым условием достижения соответствующих целей [3, с. 67].

Человек, всегда находясь и взаимодействуя с обществом, не может не иметь обязанностей относительно общества, отдельных лиц и государства в целом, а также не может отказаться от выполнения своих конституционных обязанностей, в первую очередь потому, что они выступают средством обеспечения конституционных прав и свобод. Например, невыполнение своих конституционных обязанностей должностными лицами органов государственной власти и местного самоуправления приводят к кризисным явлениям в обществе и государстве.